

LITIKUM

A Kőkor Kerekasztal folyóirata
Journal of the Lithic Research Roundtable
4. évfolyam • Volume 4 • 2016



LITIKUM

Volume 4
2016

LITIKUM

Litikum

A Kőkor Kerekasztal folyóirata
Journal of the Lithic Research Roundtable

4. évfolyam • Volume 4 • 2016

Szerkesztők • Edited by
Zsolt Mester, György Lengyel,
Viola T. Dobosi, Attila Király



HU ISSN 2064-3640
www.litikum.hu



Recent excavations at the Aurignacian site of Seňa I, Slovakia. See our website for new research in Central Europe - www.litikum.hu

Litikum • Volume 4 • 2016

TARTALOM • CONTENTS

Bifacial technology at the beginning of the Upper Paleolithic in Moravia	9
Bifaciális technológia Morvaországban a felső paleolitikum kezdete idején	
<i>Škrdlá, Petr</i>	
Leaf Point finds from Zemplín Hills Area, Eastern Slovakia	13
Levéleszközök a Zemplín-hegység területén (Kelet-Szlovákia)	
<i>Voľanská, Adriána</i>	
Taxonomy of the Early Middle Palaeolithic in Central Europe	23
A korai középső paleolitikum nevezéktana Közép-Európában	
<i>Kozłowski, Janusz K.</i>	
Hidasnémeti-Borház-dűlő Gravettien lelőhely kőpengéinek morfometriai elemzése	33
Morphometric analysis of blades from Hidasnémeti-Borház-dűlő Gravettian site	
<i>Eleki, Ferenc • Péntek, Attila</i>	
Feldebrő-Bakoldal 1. számú lelőhely kutatásának előzetes eredményei	49
Preliminary report of an Upper Palaeolithic site, Feldebrő-Bakoldal 1.	
<i>Gutay, Mónika • Bálint, Csaba • Péntek, Attila • Szegedi, Kristóf István • Tóth, Zoltán Henrik</i>	
Kőkor Kerekasztal 7. A kőkor kutatóinak éves konferenciája	57
Lithic research roundtable 7th Annual meeting	
<i>Zandler, Krisztián • Király, Attila</i>	
Ez évben honlapunkon	66
This year on our website	
<i>Király, Attila</i>	



Kőkor Kerekasztal 7. A kőkor kutatóinak éves konferenciája, 2016. december 9.

Edited by Zandler, Krisztián & Király, Attila

Kivonat	A Kőkor Kerekasztal szokásos évi ülésének 2016 december 9-én a salgótarjáni Dornay Béla Múzeum adott otthont, Zandler Krisztián régész szervezésében. Az előadások kivonatai magyarul és angolul is olvashatók.
Abstract	Lithic research roundtable 7th Annual meeting This year, our annual meeting housed in Salgótarján, at the Dornay Béla Museum, organized by Krisztián Zandler archaeologist. Hungarian and English abstracts are included in this article.
Kulcsszavak	<i>konferencia, Kőkor Kerekasztal, kivonatok</i>
Keywords	<i>conference, Lithic Research Roundtable, abstracts</i>
Szerző • Author	Zandler Krisztián, Dornay Béla Múzeum, Salgótarján; email: krisztian.zandler@dornaymuzeum.hu Király Attila, attila@litikum.hu
Hivatkozás • Cite as	Zandler, K. & Király, A. (eds.) (2016) Kőkor Kerekasztal 7. A kőkor kutatóinak éves konferenciája, 2016. december 9 (Lithic research roundtable – 7th Annual meeting of lithic researchers, December 9., 2016). <i>Litikum – Journal of the Lithic Research Roundtable</i> 4: 57–65. https://doi.org/10.23898/litikuma0019
Kézirat történet • Article history	Érkezés Received: 2016. 12. 09. Elfogadás Accepted: 2016. 12. 09. Közzététel Published: 2017. 02. 15.
Jogok • Copyright	© 2016 Király. Ez egy nyílt hozzáférésű publikáció, amit a Creative Commons 4.0 licensze véd. A termék szabadon használható, terjeszthető és sokszorosítható az eredeti szerző és forrás megjelölése mellett. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.



Új lelőhelyek Arka és Boldogkőváralja között

Béres Sándor

A Boldogkőváralja és Korlát között fekvő, hidrotermális eredetű kovanyersanyagban kivételesen gazdag riolittufa vonulat a XIX. század végétől izgalomban tartja az őskor kutatóit. A régóta tartó és fokozott érdeklődés oka a területen, számtalan helyen felbukkanó kovakő leletek tömege, melyeket hol szórványosan, hol igen intenzív koncentrációban találjuk. Bár a plató teljes területének ősrégészeti feltérképezése még várat magára, több lelőhely ásatási és szórvány anyagának közlése már megtörtént, így képet kaphattunk a környék őstörténetének rendkívüli változatosságáról. A paleolitikum kutatás kezdete óta ismert Korlát-Ravaszyuk-tető lelőhelycsoport (Roska Márton gyűjtései, Simán Katalin ásatásai) mellett a Boldogkőváralja és Arka közötti Számár út mentén is folytató régészeti kutatások (Dobosi Viola munkája). A prezentáció célja az utóbbi terület négy magaslata környezetében 2000 és 2003 között azonosított és 2016-ban újból bejárt lelőhelyek anyagának bemutatása és az őskor különböző szakaszaihoz kapcsolása.

A bemutatásra kerülő négy lelőhely észak-keletről dél-nyugat felé haladva az Arka központja feletti - 296,4 m-es - magassági pont környezete (AR3), a Bán-hegy - 285 m magassági pont - (AR5), az Őr-hegyi adótorony - 283 m - környezete (BV1), valamint a 267,8 m-es magassági ponttól kb. 400 m-re nyugatra megfigyelt koncentráció (BV2). Összehasonlítva a négy lelőhelyet, az első kettőt a középső paleolitikumra

utaló jegyek túlsúlya jellemzi, és itt találkozunk bifaciális levéleszközökkel. Az Őr-hegyi lelőhelyen, bár a szilánkeszközök jelentős számbeli fölényben vannak, a bifaciálisok hiányoznak és jelentős a felső paleolitikus leletek aránya. A negyedik (BV2) telep anyaga igen vegyes, a technológiai és tipológiai megfigyelések inkább egy felső paleolitikus telep jelenlétére utalnak, a középső paleolitikumhoz sorolható darabok az Őr-hegygel (BV1) mutatnak rokonságot. A paleolitikum mellett a neolitikumhoz, valamint a bronzkorhoz tartozó leletek is előkerültek, jelentősebb kora bronzkori nyomokat a BV2 telep környezetében figyeltünk meg. A leletanyagok bemutatása mellett a dolgozat célja a gyűjtemények régészeti kultúrákhoz való kapcsolása, a kárpát-medencei és földrajzi értelemben távolabbi analógiák megkeresése.

New discoveries in the region of Arka and Boldogkőváralja

The hydroquartzite-rich rhyolite tuff formation between Boldogkőváralja and Korlát has always been brought excitement to prehistorians, in the form of countless spots bearing lithic implements. Although the whole plateau is not surveyed yet, numerous publications have been released about excavations and collections in the area. Besides the Korlát-Ravaszyuk-tető sites (collection of Márton Roska, excavations by Katalin Simán), there were archaeological explorations along the Számár-road between Boldogkőváralja and Arka villages (by Viola T. Dobosi). The presentation concerns find-spots along this road, that are identified during 2000–2003, and recollected in 2016.

The identified sites from Northeast to Southwest are: the 296,4 m benchmark above the center of Arka (AR3); the 285 m benchmark – Bán-top (AR5); surroundings of the Őr Hill transmission tower (BV2) at 283 m; a concentration of finds near the 267,8 m benchmark. The first two collections dominated by Middle Palaeolithic traits, here we can find bifacial leaf-shaped tools. The Őr Hill material is rich in flake tools but Upper Palaeolithic characters prevail and bifacial tools are absent. Material from the BV2 site has a very heterogenous composition. Technological and typological traits point to an Upper Palaeolithic site, pieces with Middle Palaeolithic character are similar to the Őr Hill collection. Neolithic and Bronze Age lithics are found at the sites, around BV2 there was a significant amount of Early Bronze Age material. The presentation seeks analogies of these findings with known archaeological cultures in the Carpathian Basin and with more distant geographical areas.

Megyaszó-Szelestedő, 2016

T. Dobosi Viola

Megyaszó-Szelestedő felső paleolit (EUP) lelőhely, 230 méteres tengerszint feletti magasságú dombtetőn. (14C: deb 5378: 27 070 ±300). Két települési szint volt megfigyelhető, a felső kultúrréteg 50-60 cm az alsó pedig 90-100 cm mélyen a jelenlegi felszíntől mérve. Néhány, pontosan nem azonosítható szórványos adatot ismertünk Megyaszó határából. A lelőhelyet Kókai István találta meg.

A leletanyag három forrásból adódott össze.

- Az 1980-as években Kókai István barátaival és a HOM munkatársaival többszöri terepbejáráson gyűjtött anyaga,
- Simán Katalin és Dobosi Viola ásatása 1993-94-ben,
- Béres Sándor a MNM-nek átadott, a 2000-es évek során gyűjtött leletei.

Beszámolómban a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményében őrzött anyagot elemzem.

Megyaszó-Szelestedő, 2016

Megyaszó-Szelestedő is an Early Upper Palaeolithic (EUP) site 230 m asl (14C: deb 5378: 27 070 ±300). We observed two occupational horizons, between depths 50-60 cms and 90-100 cms, counted from the surface. Some occurrences also known in the environs of the village Megyaszó, this site was found by István Kókai.

The collected assemblage consists of:

- multiple surface collections of István Kókai, his friends and associates of the Herman Ottó Museum, Miskolc
- excavations of Katalin Simán and Viola Dobosi during 1993-1994
- surface collections by Sándor Béres during the 2000's, deposited at the Herman Ottó museum
- My talk concerns the collection stored at the Hungarian National Museum.

Tófalu-Honvéd-halom – Nyíltszíni Gravettien lelőhely a Tarna-völgyben

Gutay Mónika, Bálint Csaba, Péntek Attila, Szegedi Kristóf István, Tóth Zoltán Henrik

A lelőhely Tófalu községtől keletre 4 km, Feldebrő-Bakoldal 1. felső paleolitikus lelőhelytől délkeletre mintegy 3 km távolságra, a Tarna folyóba ömlő Kígyós-patak déli partján terül el 160–172 méter tengerszint feletti magasságban. A katonai felmérések a lelőhely esetében egyértelműsítik, hogy a terület korábban nem állt mezőgazdasági művelés alatt.

A terepkutatás, a többszöri alkalommal megismételt terepbejárások 2016 tavaszán kezdődtek el. A korábban teljesen ismeretlen lelőhely lehetőséget nyújtott arra, hogy lehetőség szerint valamennyi lelet koordinátáját kézi GPS készülékkel rögzítsük. Miután a kézi készülékkel elérhető pontosság 3 m, így megállapodás szerint a mintegy 35-40 cm sugarú körben található leletek, mint leletcsoport egyetlen GPS pontként lettek rögzítve. Valamennyi lelet illetve leletcsoport megkapta a készülék által generált pont aktuális sorszámát. A leletcsoportok esetében a közös sorszám után tett kisbetű azonosította az egyes leleteket. Az esetenként több készülékkel történő felmérések egyértelműsítése végett a GPS sorszámkokat további azonosítókkal – a felvevő anagrammja, illetve a felvétel dátuma – láttuk el. Valamennyi lelet az azonosító adatok mellett a bármikor tetszőlegesen bővíthető, kiegészíthető leíró attribútumokkal együtt az ingyenesen letölthető QGIS térinformatikai program adatbázisába került.

Az eddigi térinformatikai vizsgálatok során a lelőhely teljes területére egy 56x31 nagyságú, 10x10 m-es felbontású, négyzetrácsot illesztettünk. Ennek a négyzetrácsnak a segítségével az adatbázisban található valamennyi lelet a kisebb 10x10 m-es egységekhez rendelhető. A leletek régészeti feldolgozását és adatbázisban való tárolását követően a leletek eloszlásának intenzitási térképe alapján reményeink szerint a nagykiterjedésű, vélhetően több megtelepülési foltot is tartalmazó lelőhelyre vonatkozóan nyerhetünk lényeges információkat. Optimális esetben a techno-tipológiai illetve nyersanyag-felhasználási sajátosságok alapján a különböző megtelepülési foltok felismerhetővé válnak. Illusztratív céllal kiválasztottuk a lelőhely néhány típusos eszközét illetve feldolgozásra került a lelőhely eddigi leggazdagabb négyzetének leletanyaga is.

Tófalu-Honvéd-halom – open air Gravettian site in the Tarna River Valley

The site lies 4 kilometers to the East from the village Tófalu, 3 kilometers to the Southwest from the Upper Palaeolithic site Feldebrő-Bakoldal 1, at 160-172 m asl, at the southern bank of the Kígyós streamlet that is connected to the River Tarna. We learned from the earlier topographic surveys that the territory of the site was never cultivated before.

Field surveys begun in the Spring of 2016. During the survey we recorded GPS coordinates for all the findings. As our equipment only allowed 3-meter precision for positioning, findings in 35-40 cms radius got one measurement date. The artifacts lumped under one GPS point is identified with

letters attached to the GPS series number. Further data were attached to the pieces, as initials of the collector, date of collection, and certain descriptive attributes. All the data are stored in a GIS project.

In the GIS we constructed a 56x31 grid of the site with 10 by 10 cells, that can be rendered to the collected artifacts. With the help of grid-based intensity distribution maps, techno-typological and raw material studies we hope a better understanding of the site organization. For the presentation we choose some illustrative typical items, and the grid cell with the most numerous artifact count has also been analyzed.

Három mátraaljai gravetti lelőhely kőszköz-nyersanyagainak összehasonlítása

Tóth Zoltán Henrik - Gutay Mónika - Péntek Attila - Szegedi Kristóf István

2016-ban az egri Dobó István Vármúzeum munkatársainak közreműködésével megvizsgált felső paleolit lelőhelyek közül Feldebrő - Bak-oldal, Tófalú - Honvéd-halom és Vécs - Nagy-Zsadányi-dűlő változatos kőszköz-nyersanyagai meglepetésekkel szolgáltak számunkra. A megyében eddig még ismeretlen nyersanyagok, illetve már beazonosított kitermelőhelyek pontos időszakokhoz még nem kötött kovaközei kerültek elő. Előadásunkban röviden elemezzük az egyes lelőhelyek kőszköznyersanyag-eloszlását és ismertetjük az ebből levont következtetéseket.

Lithic raw material use of three Upper Palaeolithic sites from the Mátraalja region

During 2016 associates of the Dobó István Castle Museum in Eger studied Feldebrő - Bak-oldal, Tófalú - Honvéd-halom and Vécs - Nagy-Zsadányi-dűlő Upper Palaeolithic sites in the field. These sites have very heterogeneous lithic raw material composition, including materials that were not known in this county. We present our experiences with raw materials from these sites.

A „Késő Gravettien régészeti és ökológiai sokféleség a Felső Pleniglaciális Közép-Európa vadászó-gyűjtögető közösségeinek életében” projekt első eredményei

Jarosław Wilczyński, Lengyel György

A Gravettien kultúra európai csoportjai közül a Nyugat-Kárpátok késő Gravettienje kínálja a legjobb feltételeket a pleisztocén vadász-gyűjtögetők viselkedésének tanulmányozására. A kőszköz adatok szerint a késő Gravettien csoportok szármányterülete a Közép-Duna-medencétől a Nyugat-Kárpátok északi pereme mentén a középső Dnyeszter vidékéig, illetve a Pannon-medence belsejéig terjedt. Ezt a nagyfokú mobilitást a csordaállatok vándorlását követő vadászati stratégia magyarázza. A szakirodalom alapján a késő Gravettien emberek különféle vadászszerszöket használtak olyan táborokból kiindulva, melyek egymástól egy napnyi távolságra helyezkedtek el. A kőszközök változatossága a létfenntartási stratégiák változatosságát tükrözi, melyet régészeti, geológiai,

paleontológiai, palinológiai, antrakológiai és fizikai módszerekkel vizsgálhatunk. Tanulmányunk egy ilyen projekt első eredményeit mutatja be.

The first results: project “Late Gravettian archaeology as a reflection of hunter-gatherer ecological diversity in the Upper Pleniglacial Central Europe”

Out of all the members of the Gravettian culture complex in Europe, the Late Gravettian in the region of the Western Carpathians offers the best conditions to learn about Pleistocene hunter-gatherer behavior. According to lithic data, Late Gravettian populations foraged from the Middle Danube basin, along the northern fringe of the Western Carpathians to the Middle Dniester basin, and towards within the Pannonian basin. This mobility was explained with a hunting strategy specialized on migrating herds. The available literature suggests that Late Gravettian peoples were armed with various hunting armature between sites situating within one-day foraging radius. This lithic tool variability can represent variability in subsistence strategy, which can be tackled with the research methods of archaeology, geology, paleontology, palynology, anthracology, and physics. Our paper presents this newly started research project and its first results.

Mogyorósbánya, 2016

Markó András

A legjelentősebb magyarországi felső paleolitikus leletgyűjtes, Mogyorósbánya-Újfalusi-dombok három települési foltjából feltárt leletanyag részletes feldolgozása során ez évben az obszián és az "északi" tűzkő nyersanyagú eszközök áttekintése történt meg. Az eredmények lehetőséget nyújtanak a ságvári jellegű kavicsmegmunkáló ipar legfontosabb jellegzetességeinek legalább előzetes körvonalazására.

Mogyorósbánya, 2016

Mogyorósbánya-Újfalusi-dombok site has the most substantial Upper Palaeolithic lithic artifact collection, excavated from three occupational concentrations. In this year, analysis of the obsidian and „Northern” flint artifacts was undertaken. With the results we can outline the most important characteristics of these Ságvárian-like pebble industry.

Kálló-Pusztá-hegy - Nyíltszíni Epigravettien lelőhelykomplexum

Péntek Attila

2001. óta módszeres terepbejárások folynak a Nógrád megyei Kálló település tágabb térségében (Erdőkürt, Erdőtarcsa), amelyek során számos, a fiatalabb őskorba, a középső neolitikus Zselízi kultúrába illetve a késő neolitikus Lengyeli kultúrába sorolható lelőhely mellett több paleolitikus településnyomot is sikerült lokalizálni. A Kálló-Pusztá-hegy területén található nagyobb kiterjedésű lelőhelykomplexum techno-tipológiai alapon a Gravetti entitás fiatalabb pengés filumához (Epigravetti) tartozik. Az egyes leletkoncentrációk a fiatalabb őskori kultúrák által kisebb-nagyobb mértékben

bolygatottak. Ennek a lelőhelykomplexumnak az ismertetését fontosnak tartjuk abban a tekintetben, hogy hasonlóak létezése korábban csak a Duna-kanyarban, Pilismarót környékén illetve az Ipoly-völgyében, Hont környékén volt ismert. További lelőhelykomplexumok ismertetése várható Romhány térségében valamint a Mátraalja területéről.

Kálló-Pusztá-hegy – an open air Epigravettian site complex

Since 2001 systematic field walkings were undertaken in the vicinity of the village Kálló (Erdőkürt, Erdőtarcsa), Nógrád County. Numerous younger prehistoric sites was found from the Middle Neolithic (Zselíz) and the Late Neolithic (Lengyel) periods, as well as palaeolithic sites. At Kálló-Pusztá-hegy we localized a site complex with considerable coverage, belonging, on techno-typological grounds, to the younger, blade phylum of the Gravettian entity (Epigravettian). The Palaeolithic artifact concentrations here are slightly disturbed by artifacts from later prehistoric periods. Nevertheless, presentation of this site-complex is important, as until recently we only knew similar assemblages from the Danube Bend, around Pilismarót, and in the Ipoly Valley, around Hont. More site-complex will be introduced in the near future, that have been situated around Romhány (Nógrád County) and the Mátraalja region.

Feldebrő–Bakoldal 1.: Új nyíltszíni Epigravettien lelőhely a Tarna-völgyben

Gutay Mónika, Bálint Csaba, Péntek Attila, Szegedi Kristóf István, Tóth Zoltán Henrik

Az előadás a Mátra déli előterében található Feldebrő-Bakoldal 1. új felső paleolitikus lelőhely eddigi kutatásait mutatja be. A lelőhely Feldebrő településtől keletre található 155–160 méter tengerszint feletti magasságban, a Tarna-folyó teraszán. A katonai felmérések térképei a lelőhely területét legelőként ábrázolják, így szőlő- vagy egyéb mélyművelés nem folyt itt.

Az első régészeti vonatkozású leletek 2011-ben szántás során kerültek elő. Tudományos kutatást 2012-ben Gasparik Mihály végzett paleontológiai ásatásán, ahol két gyapjas mamut és egy pleisztocén korú róka maradványait tárták fel limnoszilit szilánkok és cölöplyukak társaságában. A jelenléte pleisztocén húsdepóként értelmezték.

2016 tavaszán terepbejárást, nyarán és őszén amatőr és szakmabeli önkéntesek segítségével tervásatást végeztünk, illetve október elején fúrásokat. Az ásatások során nagy mennyiségben került elő faszén és pattintott kő. Utóbbiak tipológiai képe alapján a leletek korát a késői felső paleolitikumra tesszük, kulturális hovatartozásukat az Epigravettienhez kötjük. A lelőhelyen rétegből, beásási nyomok nélkül kerültek elő kerámiatöredékek pattintott kövek mellett. Ugyanakkor a felszíni leletek közt a lelőhely keleti részén eddig csupán egy darab bronzkori kerámia került elő, a kerámiát tartalmazó szelvények felett és azok környezetében nem találtunk őskori kerámiákat. Az eddigi vizsgálati eredmények, ásatási megfigyeléseink és nemzetközi párhuzamok alapján feltételezzük, hogy a paleolitikum végére datálható – edényekhez köthető – kerámiatöredékekkel van dolgunk.

Feldebrő–Bakoldal 1.: new open air Epigravettian site in the Tarna Valley

We present a newly found Upper Palaeolithic site, Feldebrő-Bakoldal 1, situated by the Southern foots of the Mátra Mountains, at 155–160 m asl, on a terrace of the River Tarna, near the village Feldebrő. On the old military survey maps, territory of the site marked as pasture land, deep cultivation did not occur here.

The first archaeological observations were taken in 2011, after that, Mihály Gasparik has been conducted a paleontological excavation with remains of two woolly mammoth and a fox from the Pleistocene, as well as with limnic silicite flakes and postholes. The phenomena were interpreted as a Pleistocene age meat deposit.

We carried out field walking and excavations during 2016, with the help of amateur and professional volunteers. In the course of the excavation considerable amount of charcoal and knapped lithic artifacts were found. Typological studies on the lithics testify an Upper Palaeolithic age and an Epigravettian cultural connotation for the collection. At the site, from the same context as the lithics, ceramic fragments came to light. We know only one piece of Bronze Age ceramic sherd from the surface of the site. According to our present knowledge of the site and international parallels we consider these ceramic fragments as ceramic container sherds from the end of the Palaeolithic era.

Felső paleolitikus telepjelenségek Apc térségében

Gutay Mónika, Dobos Anna, Bálint Csaba, Péntek Attila, Szegedi Kristóf István

Kerékgyártó Gyula terepkutatóval 2005-ben azonosítottuk Apc-Somlyó-hegy 5–6. sz. lelőhelyeket. A lelőhelyek Heves megyében, a Somlyó hegylábi felszínén, egy kisebb vízmosás mellett, a Zagyva pleisztocén teraszától pár 100 m-re helyezkednek el. Rigó András földtulajdonos területén 6 db kb. 3 m x 2 m-es ásatási szelvényt nyitottunk. A lelőhelyeket keresztül szelző árokban pedig 3 metszettel bontottunk ki. A feltárt területünk 211,782 m² volt. Az 5-ös szelvényben a humuszosodott réteg alatt kevert, bolygatott rétegeket figyeltünk meg. Az 5-ös szelvényt a négy égtáj minden irányában kutatóárkok segítségével bővítettük. Ebben a szelvényben egy eltemetett karbonátos réti öntéstalajt, majd e fölött egy antropogén bolygatottságú réteggel rendelkező barna erdőtalajt tártunk fel. A bolygatott réteg a szelvény 127–227 cm mély szintjében jelenik meg és megfigyelhető a szelvény 36–87 cm mély szintjében is. Ugyanitt egy antropogén eredetű lépcsősor nyomai láthatóak, amely feltehetően a „veremszerű ház” és/vagy „tároló gödör” lejárataként szolgált. A képződmény kizárólag mesterséges eredetű lehet, mivel a lépcsőfokok közel azonos méretűek és egymással szabályos, 900-os szöget zárnak be, mely gondos tervezést és kivitelezést mutat. A feltáráson több kötőmb is előkerült, melyek feltehetően a régészeti telepjelenség részét képezhették. Az 1-6. és 9. feltárási szelvényben talált pattintott kövek tipológiai jellege alapján a kőipar a Gravettien entitás Epigravettien filumába sorolható. Néhány darab kőeszköz a tipológiai jellegénél fogva az Aurignacien

kultúrába is besorolható. A fosszilis csontok meghatározását Gasparik Mihály paleontológus végezte el. Főként rénszarvas (*Rangifer cf. tarandus*) és vadló (*Equus sp.*) illetve még bölény (*cf. Bison sp.*) csontokat különített el.

Apc-Farkas-major lelőhelyen a 21. számú főút bővítése miatt vált szükségessé minősített régészeti megfigyelés. A lelőhely 135–145 m tengerszintfeletti magasságban terül el, egy dombtetőn és annak lejtős részein. A lelőhelyen főként 3–4. századi császárkori és 5. századi hun kori szarmata telepjelenségeket és temetőrészletet tártak fel. Jégkorszaki ősszállatok csontjai is előkerültek, okkerdarab és egy pattintott kő társaságában. Farkas-major 4/a részén egy mintegy 5 méter átmérőjű, 13 bemélyített cölöphelyből és 6 ugyancsak bemélyített karólyukból álló objektumot figyeltünk meg, amelynek közelében tűzhely maradványai is voltak. A jelenséget egykori lakóépítmény, sátor helyeként értékeljük. Az egyik cölöphely betöltéséből fosszilis csont és pattintott kő került elő. A sátor 120–130 m-es környezetében 12 helyen kerültek elő vadló és rénszarvas fossziliák. Az Apc-Farkas-major lelőhelyen feltárt sátor lakóépítmény számos régészeti és néprajzi párhuzammal rendelkezik. A „csum” vagy „tipi” névvel illetett lakóépítmény típus főleg az ázsiai rénszarvasvadászoknál illetve az észak-amerikai indiánoknál volt elterjedt, így rendkívül mobil életmódhoz kapcsolódik.

Upper Palaeolithic settlement features around Apc

In 2005 Gyula Kerékgyártó and us have been identified the sites Apc–Somlyó-hegy 5 and 6 at the pediment zone of the Somlyó Hill next to a small streamlet, a few hundred meters from the Pleistocene terrace of the River Zagyva in Heves County. On the plot of land owned by András Rigó we opened six 3 by 2 meter trenches and we cleared three wall sections of a trench crossing the site, altogether 211,782 m² were investigated. In trench 5 mixed, disturbed layers became visible under the upper humic layer. We decided to broaden this trench, disposing a buried alluvial layer, and above it, a brown forest soil layer with anthropogenic disturbance. The latter layer occurred between 127–227 cms, also between 36–87 cms, measured from the present surface. Here, we observed a series of earthen steps that supposedly served as entrance of a „pithouse” or a „deposit”. This phenomenon has to be artificial, because the size of the steps are almost similar and they close almost right angles compared to each other. We encountered several stone slabs here, presumably they were parts of the construction. Knapped lithics from trenches 1–6 and 9 have Epigravettian typological character. Also on typological grounds, several artifacts can be classified as Aurignacian pieces. The excavated fossil bones were investigated by paleontologist Mihály Gasparik who identified many of them as reindeer (*Rangifer cf. tarandus*), horse (*Equus sp.*) and bison (*cf. Bison sp.*) among them.

Apc-Farkas-major site lies at a hilltop and its pediment, between 135–145 m asl. Construction of Road 21 necessitated archaeological observation there. Settlement and cemetery features of the Caesar period (3–4th centuries AD) and the Hun period (5th century AD) were unearthed, besides, Ice Age animal bones, ochre lumps and a knapped lithic artifact came to light. At the Farkas-major 4/a section we observed

a 5 m diameter feature, consisting of 13 postholes and 6 picket holes, with traces of a fireplace nearby. We consider this feature as remnant of a tent or a similar construction. Filling of one posthole contained fossil bone and knapped lithic artifact. Around the feature, reindeer and wild horse fossils were found at 12 spots. The Apc-Farkas-major tent can be compared to several archaeological and ethnographical cases. The „chum” or „tipi” has been in use extensively by mobile reindeer hunters in Asia, and indigenous peoples of North America.

Függők függőben – Újabb gondolatok a magyarországi felső paleolitikum ékszereiről a külföldi párhuzamok tükrében

Bálint Csaba

Az angolszász szakirodalomban főként 'personal ornament'-ként megjelölt, ékszereként interpretálható őskőkori tárgyak a korai felső paleolitikum idejétől terjednek el széles körben Eurázsia és Afrika szerte. Anyaguk változó, leggyakrabban fosszilis vagy egykorú pleisztocén csiga és kagylóhéj, állatfog és faragott csont. Európából a legtöbb ilyen leletet a kontinens délnyugati részéről, illetve a Mediterráneum térségéből ismerjük, azonban Magyarországon is több lelőhelyről előkerült ez a tárgytípus, igaz jóval kisebb számban. A hazai paleolitikum ékszereiről, csekély mennyiségük miatt nem alkalmasak arra, hogy rendszereket állítsunk fel vagy messze menő következtetéseket vonjunk le róluk, ezért érdemes a külföldi kutatás eredményeit rávetíteni és összehasonlítani a magyarországi jelenségekkel. A nemzetközi szakirodalomban a legtöbb adat a puhatestűek héjából készült ékszerekről áll rendelkezésre, illetve Magyarországon is ebből a típusból került elő a legtöbb lelet, így előadásom során is főleg erre a kategóriára helyezem a hangsúlyt. Prezentációm részét képezi a hazai észercsigák elterjedésének földrajzi és kronológiai vizsgálata.

Pending pendants – new thoughts about Upper Palaeolithic personal ornaments in Hungary in the light of analogies from abroad

Artifacts designated as personal ornaments made their widespread appearance from Early Upper Palaeolithic times in Eurasia and Africa. Most common raw materials for these artifacts are fossil or contemporaneous shells, animal bone and teeth. In Europe many examples are known from the Mediterranean area and the southwestern part of the continent. Hungarian examples are present although far more scarcely. This shortage prevents us to gain far-reaching conclusions about their use and role in Hungary. For this we have to apply analogies from other parts of the Old World. As most of the ornaments are made of mollusc shells in Europe, including Hungary, I am investigating this type of artifacts, and these species in my presentation.

A mezolitikum nyomai a Tarna-völgyben

Gutay Mónika, Dobos Anna, Bálint Csaba, Péntek Attila, Szege-di Kristóf István

A kutatások a Holt-Tarna mentén 2001-ben kezdődtek el. Béres Sándor, Kerékgyártó Gyula és Péntek Attila terepkutatók Jászdózsa és Tarnaörs külterületén felszíni gyűjtéseket végeztek. Domboróczki László és Kertész Róbert régészek a terepkutatók közreműködésével 2001-ben azonosították Tarnaörs–Fodor tanya mezolitikus lelőhelyet. Erk 1. sz. lelőhelyet Kerékgyártó Gyula terepkutatóval 2006-ban lokalizáltuk. A lelőhely Heves megyében, a Holt-Tarna jelenlegi medrétől kb. 400 m-re található. Erk 1. sz. lelőhelytől Tarnaörs–Fodor tanya lelőhely déli irányban 2,3 km-re helyezkedik el. A két lelőhely között szinte egy vonalban több, kisebb mezolitikus és neolitikus lelőhelyfolt azonosítható. A lelőhely teljes felületén (50 m x 50 m-es területen), 1 m x 1 m-es négyzethálós felmérést végeztünk. Négyféle leletszóródást vizsgáltunk: a leletcsoport, a pattintott kő, a pattintott kőeszköz és a kőnyersanyag típusokat különítettük el. A feltárt területünk összesen 17 m² volt. A magas leletintenzitások vizsgálatára terveztük meg a szelvények és a szondák helyét. Összesen 2 feltárási szelvényt és 4 szondát nyitottunk meg. Az üledékrétegek helyzete, és a belőlük feltárt leletanyagok tipológiai és technológiai jellege alapján több mezolitikus megtelepedést feltételezhetünk Erk 1. sz. lelőhelyen. A jelenlegi feltételezésünk szerint a lelőhelyen történő megtelepedés a késői paleolitikum végétől vagy a korai mezolitikum elejétől kezdődhetett el. A korai mezolitikum jelenlétét a 2. szelvényben megtalált kutyaféle fogának radiokarbon kora (DeA7424, napjaink előtt 9171 ± 46 év, 8440–8300 cal BC) igazolja. Dr. Dobos Anna geomorfológus az 1-es szonda környezetének természetföldrajzi rekonstrukcióját végezte el. Az üledékrétegek elemzése alátámasztják a feltételezésünket.

Mesolithic traces in the Tarna Valley

Field investigation along the extant Tarna riverbed begun in 2001, with the discoveries of Sándor Béres, Gyula Kerékgyártó and Attila Péntek around Jászdózsa and Tarnaörs villages. In this year, L. Domboróczki and R. Kertész archaeologists identified Tarnaörs–Fodor-tanya Mesolithic site. Site Erk 1 was localized by us and Gyula Kerékgyártó in 2006. Erk 1 lies 400 meters from the extant river, 2,3 kms from Tarnaörs–Fodor-tanya, in Heves County. Between the two sites, several more occurrences are known from the Mesolithic and Neolithic periods. We made a systematic surface survey at Erk 1, according to an 1 m² cell grid system on the whole 50 by 50 meter area of the site. We investigated spatial distribution patterns in four cases: artifact groups, knapped lithics, knapped lithic tools, lithic raw materials. Based on the survey data we opened 2 trenches and 4 more sondages, covering 17 m² altogether. The stratigraphy, technology and typology of lithic artifacts point to several Mesolithic occupations at Erk, beginning from the end of the Late Palaeolithic or Early Mesolithic times. The latter age estimation is supported by a radiocarbon date taken from a canine tooth which was found in trench 2 (DeA7424, 9171 ± 46 BP, 8440–8300 cal BC). Ecological reconstruction of the area around trench 1 was made by geomorphologist Anna Dobos. Her study on depositional history of Erk also supports our age estimations.

ISzAP T3 – tények-tervek-tapasztalatok

Fábián Szilvia, Szilágyi Kata, T. Biró Katalin

Az ISzAP (Ipoly-Szécsény Archaeological Project) egy induló nemzetközi kutatási projekt, amelynek kutatási területe a Dunakanyartól északkeletre elterülő, Szécsényt és az Ipoly-völgyét is magába foglaló mikrorégió. A kutatás kiemelten fontos lelőhelye Szécsény-Ültetés, az előkerült középső neolitikus leletanyaga alapján intenzív kulturális kölcsönhatások feltételezhetőek az adott területen. Azonban mindinkább az a kép rajzolódik ki, hogy a lelőhely sokkal komplexebb értelmezést és multidiszciplináris kutatásokat kíván. A Nógrádimedence, s tágabb értelemben az országhatárokon átnyúló Ipoly-völgy közlekedési, gazdasági és kulturális csatornaként történő vizsgálata és értelmezése az ISzAP projekt elsődleges célkitűzése.

A kutatás egyik alappillére a kőeszközök vizsgálata képezi. A projekt kapcsán a kőanyag ismételt vizsgálatát és egy újabb kutatás kezdeti lépéseit kívánjuk bemutatni.

ISzAP – facts-plans-experiences

The ISzAP (Ipoly-Szécsény Archaeological Project) is an international research project, focusing on the microregion Northeast of the Danube Bend, containing the town of Szécsény and the Ipoly River valley. The most important archaeological site here is Szécsény-Ültetés, which, judging from the Middle Neolithic material found here, was part of an intensive cultural interaction sphere in this period. This site requires complex interpretation and multidisciplinary research. The main aim of the ISzAP is to uncover the channelling role of the Nógrád-basin and the Ipoly Valley in transportation, economy and culture.

One of the main sources of this project is the study of lithic implements. We present a new analysis of the Szécsény-Ültetés lithic material.

Ismeretlen eredetű csiszolt kőeszközök nyersanyag lelőhelyének felkutatása a hornfels kőeszközök példáján

Szakmány György, Józsa Sándor, Bendő Zsolt, Kasztovszky Zsolt

Az őskorban a kontakt metamorf eredetű finomszemcsés hornfelsből (mész-szilikát szaruszirtből) készült csiszolt kőeszközök széles körben elterjedtek az egész Kárpát-medencében és környezetében, különösen annak délkeleti részén. A nyersanyag forrásterületét hosszú ideig homály fedte, a kőeszközök elterjedése alapján azt a Déli-Kárpátokban vagy az Erdélyi-középhegységben sejtettük. Földtani térképek és a szakirodalom előzetes áttanulmányozása után kijelöltük, majd bejártuk azokat a területeket, ahol kontakt kőzetek előfordulása szóba jöhetett. A számos begyűjtött terepi mintáról és kőeszközökről összehasonlító petrográfiai, valamint roncsolásmentes kémiai (PGAA) és elektron-mikroszkópos (SEM-EDX) vizsgálatok készültek. Az eredmények alapján a kőeszközök nyersanyagához nagyon hasonló megjelenésű és összetételű kőzeteket két területen sikerült azonosítani: 1) a Ruzsika-havas délnyugati részén, Novákfalva (Glimboca)

környezetében; 2) az Erdélyi-középhegység déli részén, az Obersiától (Obârș) északra futó völgyben. Ezáltal egy régen keresett csiszolt kőeszköz nyersanyag forrásterületét sikerült megtalálnunk, illetve lehatárolnunk.

Munkánkat az OTKA K84151 (témavezető: Horváth Ferenc) és a K100385 (témavezető: Kasztovszky Zsolt) számú pályázatok támogatták.

Polished stone tool raw material sourcing – a hornfels example

Polished stone tools made from contact metamorphic, fine grained hornfels were widely distributed in the Prehistoric Carpathian Basin, particularly in its Southeastern part. The source area of this raw material was obscure for a long time. Possible sources could be the Southern Carpathians or in the Transylvanian Mountains. According to geologic maps and the published data we surveyed the regions where this type of rock formations could be present. We collected samples that were subject to comparative petrographic, non-destructive chemical (PGAA) and electron microscope (SEM-EDX) studies. The results show that rocks with raw materials similar to the archaeological artefacts' occur in two regions: 1) Southwestern part of the Ruszka-havas, in the environs of Novákfalva (Glimboca); 2) Southern section of the Transylvanian Mountains, in a valley which runs North from Obersia (Obârș). With our new data we can resolve the long-lasting problem of the origin of these raw materials in Prehistory.

Our research was supported by the OTKA K84151 (project leader: Ferenc Horváth) and K100385 (project leader: Zsolt Kasztovszky) grants.

A Badeni kultúra pattintott kő raktárlelete Hódmezővásárhely-Gorzsa V. számú lelőhelyről

Horváth Tünde, Zandler Krisztián

2009-ben a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeum munkatársai több ásatási kampányban mentő, próba, majd megelőző feltárás formájában a Hódmezővásárhely 221, illetve a KÖH 55475. számú nyilvántartott régészeti lelőhelyen az M43 gyorsforgalmi út építéséhez kapcsolódóan egy 58.000 m² nagyságú, 709 régészeti objektumból álló, több periódusú településrészletet tártak fel. A lelőhely nagyobb részét a hódmezővásárhelyi múzeum kutatta, a leletanyag többsége is hozzájuk került. Az ásatásvezető Tóth Katalin 2009 óta végzi a lelőhely feldolgozását.

A homokbánya az egykori Gorzsa-ér magaspártján fekszik. Az 1980-as évektől homokbányászattal folyamatosan bolygatott terület középső, legmagasabban fekvő részét kb. 3.700 m²-es területen már teljesen elhordták, feltehetően egy őskori kurgánnal együtt (Alföldi-halom). A homokos talajú, egykori vízfolyások medrével tarkított megmaradt felületen korai neolit, késő bronzkori Gáva, szarmata és Árpád-kori objektumok mellett egy kb. 3 hektáron elterülő késő rézkori, a Baden-komplexumhoz köthető településrészlet látott napvilágot, amelynek jellegzetes jelenségeket és leleteket őrző

gödör-objektumai a feltárási terület közepére és annak DNy-i felére koncentráálódtak. A topográfiai és a feltárási adatok azt sugallják, hogy a késő rézkori lelőhely nagyobb része éppen a homokbányászattal elpusztított területen húzódnak.

A késő rézkori feltárás egyik kiemelkedő, eddig a Baden-komplexum hatalmas elterjedési területén előkerültekhez képest is páratlan lelete egy gödörben látott napvilágot (444. objektum). A gödör leletanyagát alkotó ép kiskorsóról a mosás-tisztítás során derült ki, hogy értékes és, a maga korában nagy értékű vagyonnak számító, 127 darabból álló, bakonyi radiolaritból pattintott kőeszköz raktárleletet tartalmaz. Előadásunkban a 444. gödörben feltárt leletanyagot ismertetjük és értékeljük.

Knapped lithic deposit of the Baden Culture from the Hódmezővásárhely-Gorzsa V. site

Associates of the Tornyai János Museum in Hódmezővásárhely conducted salvage, trial and preventive excavations at Hódmezővásárhely 221 i.e. KÖH 55745 archaeological site, in connection with the construction of the M43 speedway. During the several campaigns, 58 000 m² area was excavated with 709 archaeological features belonging to more periods. Katalin Tóth excavation leader studies the archaeological material since 2009.

The sand pit situated on a high terrace of the extant Gorzsa streamlet. This area was heavily disturbed, the middle, most elevated part quarried away at an approximately 3 700 m² area including one possible Prehistoric tumulus (kurgán). The remaining parts contained Early Neolithic, Late Bronze Age Gáva, sarmatian and Árpád-age features as well as a settlement section of the Copper Age Baden Complex, in the central and Southwestern area of the excavations. The archaeological and topographical data suggest that the main part of the Copper Age settlement was destroyed by the recent sand quarry.

Considering the whole Baden Complex, an unique find came to light from one of the pits (object 444). An intact jug from here contained 127 pieces of knapped lithics made of radiolarite from the Bakony Mountains. We present this object and its findings.

Régészeti elterjedés-vizsgálatok a domoszlói (Mátra-hegység) piroxén-andezit őrlő- és malomkő-nyersanyag tekintetében: első eredmények

Péterdi Bálint, T. Biró Katalin, Tóth Zoltán Henrik

A Domoszló (Mátra-hegység) közeli hegyek oldalában található őrlő- és malomkő készítő műhely és nyersanyag-kitermelő területeket 2009-ben azonosítottuk. 2012-ben és 2014-ben szisztematikus terepbejárásokat végeztünk, amelyek során a lelőhelyeket a lehető legkevesebb bolygató dokumentációs eljárást alkalmaztunk: GPS-koordináták és méretek felvétele, fotódokumentáció. Mindösszesen 1385, főként félkész, illetve rontott őrlő- és malomkövet, valamint töredéket azonosítottunk.

A helyben megmunkált kőeszközöket és megmunkálatlan nyersanyag-darabokat (andezit bombákat és tömböket) vékonycsiszolatban vizsgáltuk, amelyet teljeskörű kémiai elemzésekkel (ICP-AES, ICP-MS) egészítettünk ki. A csiszolatok és elemzések az MFGI Laboratóriumi Osztályán készültek.

A korábbi, és a fenti vizsgálataink eredményeire támaszkodva 2015-ben megkezdtük a domoszlói nyersanyag régészeti elterjedésének szisztematikus kutatását: elsőként a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményeiben található őrlő- és malomkövek vizsgálatával.

Előadásunkban a lelőhely és a nyersanyag bemutatása mellett az eddig azonosított, domoszlói nyersanyagból készült, a Nemzeti Múzeum gyűjteményeiben őrzött őrlő-, illetve malomköveket is bemutatjuk.

Köszönettel tartozunk a Magyar Földtani és Geofizikai Intézetnek, Domoszló község önkormányzatának, valamint az OTKA K 100385 sz. pályázatának.

Archaeological raw material distribution studies of pyroxene-andezite grinding and milling stones from Domoszló (Mátra Mountains): first results

During 2009 we localized several grinding stone and millstone manufacturing areas along with their quarries in the hills around the village domoszló (Mátra Mountains). We conducted systematic surveys in 2012 and 2014, applying the least destructive methods of documentation: GPS-coordinate recording, photos. We have been collecting data about 1385 grinding and milling stones and their fragments, usually in unfinished condition.

Thin sections of these toolstones and fragments were investigated, partly with chemical methods (ICP-AES, ICP-MS), conducted by the MFGI Laboratory Department. Based on these investigations and previous studies we begun to analyze the archaeological distribution of the Domoszló raw materials, firstly on the grinding stones and millstones stored in the Hungarian National Museum.

We present the sites, the raw materials and the collection of the National Museum. We acknowledge the Hungarian Geological and Geophysical Institute, council of Domoszló and the OTKA K 100385 grant.

Hol vannak a tűzkövek? (Where have all the fire-flints gone...)

T. Biró Katalin

Egy olyan tárgycsoportról szeretnék beszélni, ami –elvi megfontolásokból, több százezer éves múltat tekint vissza a patintott kőeszközökön belül, „láthatóvá” azonban csak a jóval fiatalabb, néprajzi vagy történelmi korú leletegyüttesekben válik. Hogyan találjuk fel ezeket a kétségtelenül létező, de lappangó tárgyakat a régészeti leletanyagban?

Where have all the fire-flints gone...

I present a problem about an artifact category which, on theoretical grounds, has hundred-thousand years of history in the sphere of knapped lithics, but is visible only in much younger collections with historical age. How can we recognize these dormant artifacts in the archaeological find material?

Bonus track: Előzetes beszámoló Szécsénke-Kis-Ferenc-hegy nyíltszíni Szeletien lelőhely 2016. évi kutatásáról

Zandler Krisztián, Markó András, Péntek Attila, Király Attila

Idén nyertes NKA pályázat költségén folytattuk a Kölni egyetemmel 2015-ben megkezdett szondázó kutatást a lelőhelyen. További 8 négyzetméter került feltárássra a 2015-ös 1-2 négyzetekhez kapcsolódóan, valamint újranyitottuk a félbehagyott 3-4 négyzeteket.

A tavalyi szondázás alapján azt feltételeztük, hogy a felszíni leletanyag az SNR 2 vörös agyagos réteghez tartozik, mely alatti sárga üledékbe (SNR 3) és a felette lévő szürke agyagos szántott szintbe (SNR 1) másodlagosan kerültek a leletek. Idei megfigyeléseink alapján azt feltételezzük, hogy a felszíni leletanyag a szürke agyagos (SNR 1) réteghez köthető, innen másodlagos helyzetbe, repedéseken keresztül jutott némi leletanyag a vörös agyagos szintbe (SNR 2), és a legalsó sárga üledékben (SNR 3) egy korábbi, de feltételezhetően ugyanehhez az iparhoz köthető megtelepedési szintet sikerült dokumentálnunk, mely csak a 3-4 négyzetekben volt megtalálható.

Preliminary report on the works of Szécsénke-Kis-Ferenc-hegy open air Szeletian site in 2016

With the help of an NKA grant we continued our sondage excavations in collaboration with the University of Cologne at the named site in 2016. Eight more square meters were excavated, besides we reopened squares 3–4.

Last year we assumed that the surface lithic finds belong to the SNR 2 red clayey layer. In this view, the layer under (SNR 3 yellow sediment) and top of SNR 2 (SNR 1 grey ploughzone) contained lithic material in secondary position. This year's excavations modified our understanding. The surface finds belong to the SNR 1, and lithic material of SNR 2 must have been moved through cracks in the ground. SNR 3 sealed lithics from another, earlier occupation, visible in trenches 3–4, belonging to the same industry as the surface material.

Posztterek

Hatos János: *Bezi-Faluhely 402. objektum pattintott kő leletei (Knapped lithics from Bezi-Faluhely, Feature 402)*

Mónika Gutay, Csaba Bálint, Attila Péntek, Kristóf István Szegedi: *Upper Paleolithic settlements at the vicinity of Apc*

Mónika Gutay, Csaba Bálint, Attila Péntek, Kristóf István Szegedi, Zoltán Henrik Tóth: *Tófalu-Honvéd-halom open-air Gravettien site in Tarna valley*

Mónika Gutay, Csaba Bálint, Attila Péntek, Kristóf István Szegedi, Zoltán Henrik Tóth: *Feldebrő-Bakoldal 1. : New open-air Epigravettien site in the Tarna valley*

Mónika Gutay, Anna Dobos, Csaba Bálint, Attila Péntek, Kristóf István Szegedi: *The Traces of Mesolithic in the Tarna valley*

Norbert Faragó, Zsolt Mester: *The chocolate flint at Polgár-Csőszhalom, Northeast Hungary*